Ledena predstava, ki se začne visoko v Andih

Ledenik Perito Moreno *Na prvi pogled dolgočasna in puščobna Patagonija je polna lednih zgodb*

Patagonijo sestavljajo modro nebo, mogočni zasneženi Andi, turkizna ledeniška jezera in s skromno vegetacijo porasli obširni pašniki.

Izvrsten muzej Glaciarium, odprt leta 2011, tudi z arhitekturo posnema oblike ledenika Perito Moreno.

»No, zdaj bo pa zgrmel dol,« sem poznavalsko rekel turistu, ki je zraven mene slonel na leseni ograji galerije in gledal čez ozek preliv v čez sedemdeset metrov visoko čelno steno ledenika, s katere je visel velik serak in grozil, da bo ravnokar padel. Pomilovalno me je pogledal in dejal, da on čaka že tri ure in se nič ne zgodi. Ni še minila minuta, ko so se začeli lomiti kosi ledu in mogočna, več deset ton težka gmota je s truščem padla v turkizno modre vode jezera Argentina.

GAL KUŠAR,
besedilo in fotografije

Predstava, katere spektakularnemu vrhuncu sem bil ravno priča, se je začela že pred davnimi leti. Na visokih vrhovih Andov, ki obkrožajo jezero Argentina, je snežilo, kot pač tam sneži skoraj vsak dan, ne glede na letni čas. Gmote vlažnega zraka, ki ga stalni vetrovi iznad Tihega oceana na Čilski strani dvigujejo na višino več tisoč metrov, se olajšajo in zagotavljajo stalne snežne padavine visoko v gorah. Sneg nato z vrhov kot gost med polzi po pobočjih v dolino in se počasi spreminja v led. Teža novozapadlega snega, ki se kopiči više, potiska led navzdol in naprej po dolini. Sile gibajočega se ledu so tako velike, da led brusi dno ledeniške doline in s seboj odnaša kamenje, skale, pesek in prah. Ves ta material se v gmoti ledu meša, prelaga in počasi pomika proti dnu. Potovanje je tako počasno, da lahko preteče tudi petdeset let, preden kapljica vode, ki je kot snežinka padla nekje visoko v gorah, na koncu kot del deset in več metrov velikega ledenega seraka pade v jezero. Tako nekako je predstavljeno rojstvo, življenje in smrt ledeniškega ledu na eni od razlaglalnih tabel v Glaciariumu, ledeniškem muzeju nekaj kilometrov zunaj mesta El Calafate, v provinci Santa Cruz v argentinski Patagoniji. Zelo zanimiv, moderen in obiska vreden muzej, ki s svojo arhitekturo spominja na stebre ledeniškega ledu, je nov, leta 2011 ga je odprla sama argentinska predsednica Christina Fernández de Kirchner. Strokovni vodja Glaciariuma je argentinski Slovenec Pedro Skvarča, eden vodilnih svetovnih strokovnjakov za ledenike, ki je veliko raziskav, povezanih z ledom in ledeniki, opravil tudi na Antarktiki. Večino svojega dela pa seveda opravi na domačih ledenikih na južnem patagonskem ledenem polju, kjer v led zamrznjena voda predstavlja tretjo največjo zalogo sladke vode na svetu.

Posebne obleke in rokavice ščitijo obiskovalce Glacio bara pred mrazom, ko iz ledenih kozarcev pijejo fernetcolo.

Glacio bar – bar v ledu

Vse, ki jih muzejska predstavitev morda ne zanima, pa čeprav je že tako navdušujoča in polna zanimivosti, kot je v Glaciariumu, v kletne prostore muzeja vabi Glacio bar. Vstopnina vanj ni vključena v ceno muzejske vstopnice in jo je treba plačati posebej. Bar se odpre vsako polno uro, v njem pa lahko ostanete največ 20 minut. V vstopnino je všteta vsa pijača, ki jo lahko spijete med svojim obiskom. Pred vstopom smo si morali najprej v predprostoru obleči posebna topla srebrna oblačila s kapuco in natakniti rokavice. Bar je namreč ohlajen na −6,5 stopinje Celzija! Tudi vsa oprema, stene, kipi, stoli in klopce ter seveda točilni pult, so izdelani iz ledu. Natakar nam je pijačo točil kar v kozarce iz ledu. Večinoma smo pili »fernetcolo«, nekateri tudi viski. Obiska Glaciariuma in Glacio bara sta bila dober uvod v obisk glavne znamenitosti, zaradi katere obiskovalci pridejo v El Calafate. Mesto, ki samo po sebi ni ne arhitekturni ne zgodovinski biser, se sicer imenuje po grmovnici *Berberis microphylla*. Gre za vrsto češmina, ki ji ustrezajo skromna, prašna, poledeniška tla brez humusa. Pregovorno se vsak, ki enkrat pokusi plodov calafata, ki so kar okusne temno modre jagode velikosti ameriških borovnic, zagotovo le kdaj vrne v Patagonijo. Glede na slastne marmelade in druge izdelke, ki jih izdelujejo iz calafata, verjetno ni obiskovalca, ki se ne bo vrnil tja. Glavno ulico El Calafata krasi drevored borovcev. V mestu je veliko restavracij, družinskih hotelov, trgovin z gorniško in pohodniško opremo ter nešteto turističnih agencij, katerih skupna točka je oglaševanje različnih izletov do ledenika Perito Moreno.

Pingvina iz ledu uživata na pijači pri −6,5 stopinje Celzija v Glacio baru.

Perito Moreno – ledenik

Med pestro ponudbo sem izbral agencijo, ki je ponujala alternativen izlet in je v program poleg ogleda ledenika Perito Moreno vključila tudi hojo ob jezeru Argentina. Z avtobusom smo se zjutraj odpeljali proti Ledeniku, ki je od mesta El Calafate oddaljen 78 kilometrov. Ime je dobil po slovitem argentinskem narodovcu in raziskovalcu Franciscu Pascasiu Morenu. Kot strokovnjak (perito) je v začetku 20. stoletja sodeloval pri določitvi meje med Čilom in Argentino. Zagovarjal je načelo, da potegnejo mejo po vrhovih Andov tako, da ozemlje z rekami, ki se stekajo proti Atlantiku, pa Argentini. S to rešitvijo je Argentini pridobil velik del Patagonije. Z raziskovalnim delom je namreč uspešno dokazal, da veliko patagonskih jezer, katerih vode zdaj gravitirajo v Pacifik, zgodovinsko pripada atlantskemu vodnozbirnemu območju. Vendar so ledeniki v kvartarni poledenitvi s svojimi morenami zajezili vodo in njen tok potisnili na zahod.

Patagonija je na prvi pogled enolična in dolgočasna. Prostrano pokrajino, ki smo jo občudovali skozi avtobusno okno, od modrega neba ločujejo visoki, s snegom pokriti Andi, ki se zrcalijo v turkizno modri vodi ledeniškega jezera Argentina. Po gričevju brez dreves so se na pašnikih posameznih samotnih posesti pasle večinoma ovce, ponekod smo opazili tudi gvanake. Kmetije ali *estancie* so velike po več deset tisoč hektarov. Zgradbe so pred vetrovi, ki stalno pihajo in nosijo prah, zavarovane s topoli. V obcestni postojanki smo se ustavili za čaj, kavo in WC. V skromni notranjosti, ki jo je krasilo nekaj nagačenih živali in fosilov, sem na stenah opazil fotografije z lova. Ko sem jih podrobneje pogledal, sem na njih opazil tri pse, ki so obkrožali razdraženo pumo. Patagonija je idealen življenjski prostor za pume, seveda pa jih rejci drobnice na svoji zemlji preganjajo na vse načine. Varne so edino v narodnih parkih, kjer jih je prepovedano preganjati in loviti.

Gozdovi pritlikave bukve (*Nothofagus sp.*), razbrazdan ledenik Perito Moreno in od preteklega ledeniškega delovanja razgaljene skale.

Ledenik Perito Moreno se začenja v visokih Andih in končuje v jezeru Argentina.

Po vstopu v južni del narodnega parka Los Glaciares smo se vozili le deset minut in nato hitro izstopili iz avtobusa. Pot se je po pobočju spuščala do obrežja razvejenega jezera Argentina. Rokav, ob katerem smo hodili, se imenuje Brazo Rico, po njem so plavale gmote ledu. Po tleh so se videli sledovi ledeniške dejavnosti, saj so bile skale povsod oraženе. Končno smo v daljavi zagledali svetlikajočo se belino ledenika Perito Moreno. Imeli smo srečo, saj je bil dan sončen, temperature pa prijetne za hojo. Na tabli informacijskega centra je razloženo, da je ledenik Perito Moreno dolg 30 kilometrov, širok pet kilometrov, debel okoli 170 metrov, iz jezera pa gleda več kot 70 metrov visoka čelna morena. Perito Moreno obsega površino 250 kvadratnih kilometrov in je eden redkih ledenikov, ki še rastejo. Led se premika s hitrostjo do dva metra na dan. Razgledne galerije, ki so v več ravneh razporejene po pobočju, od čela ledenika loči le nekaj sto metrov jezerske vode.

Mogočna gmota ledu ima svoje življenje, zaradi nenehnih zvokov, šumov in pokov imaš občutek, da res živi. V posebno ugodnih vremenskih razmerah ledenik na najožjem delu preliva zraste do obrežja in z ledom zajezi rokav Brazo Rico. Voda jezera sčasoma predre ledeno pregrado in ustvari čudovit ledeni most, kar privabi le več turistov. Vsak obiskovalec seveda upa, da bo priča, ko se bo naravni ledeni most spektakularno in z velikim hrupom zrušil v vodo. V zadnjih stotih letih je ledenik že 17-krat ustvaril tak naravni most. Zadnja zrušitev se je zgodila 19. januarja letos. Sam sem mesec dni pozneje videl dele porušenega ledenega oboka. Za slovo smo se ledeniku približali le z ladjico. Tam pod ledeniško steno sem šele zares začutil, kako orjaški je. Predvsem pa so me navdušili različno vzorci in struktura ledu ter barve. Pestra paleta odtenkov od sive, snežno bele, prozorne do prosojno akvamarinsko modre mi bo verjetno za vedno ostala v spominu.